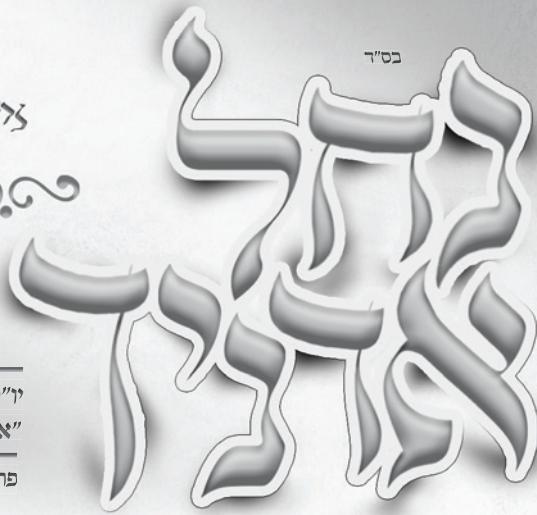

להגלות נעים תורה וחסידיה
מנדר היוצא מעזר

יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר' לך תשפ"ב • גליון קכ"ג

נהל קדומים

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבו"ק ז"ע

לימוד דרך ה' זה מזה

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון (בראשית י"ח). אמר רבינו: יש לדייק בפסוק זה, אחרי שלפי פשט הפסוק יסובו תיבות "והוא כהן לאל עליון" על מלכי צדק שהוא שם, למה הפסיק באמצע בתיבות "הוציא לחם ויין", והוה ליה למימר "ומלכי צדק מלך שלם, כהן לאל עליון, הוציא לחם ויין". אך הפירוש הוא כן: כי מלכי צדק הוא שם בן נח, מידתו היה מדת תלמוד תורה יומם ולילה, כנודע מבית מדרשו של שם, ואברהם אבינו ע"ה היה עמוד גמילות חסדים והכנסת אורחים. וכאשר נפגשו שני הצדיקים האלה, מלכי צדק שר התורה ואברהם אבינו שר הגמ"ח, הוציא כל אחד מחבירו מידה טובה שבו, שלמד אחד מחבירו דרך עבודתו לשם יתברך למען תכלל הקדושה ותתאחד זו בזו. וזהו כוונת הכתוב: "ומלכי צדק מלך שלם", שהיה שר התורה, "הוציא מאברהם אבינו ע"ה מידת לחם ויין", רוצה לומר מצוות הכנסת אורחים להאכיל ולהשקות לכל עובר ושב; "הוא", רוצה לומר אברהם אבינו ע"ה, הוציא ממלך שלם מידת "כהן לאל עליון", ללמוד תורה יומם ולילה לשמה.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

תשובת היהודי ליצה"ר

ויאמר מלך סדום אל אברם תן לי הנפש והרכוש קח לך, ויאמר אברם אל מלך סדום הרמותי ידי אל ד' וגו', ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשרתי את אברם (בראשית י"ד, טז-כ). פירוש מלך סדום מרומז על היצר הרע, (ויאמר מלך ס' דום) ר"ת ס"מ, שהוא מפתה ואומר [אל אברם] לאיש הישראלי המכונה בשם אברם, תן לי הנפש, פירוש שיהי' נפשו ונשמתו מסורה לחלק הסטרא אחרא ח"ו, והרכוש קח לך היינו שישגיג [ויקח] הבלי תאות הגשמיות. ויאמר אברם אל מלך סדום, הרמותי ידי אל ד' לשון שבועה (עיי' רש"י), אם אקח מכל אשר לך מתאוות הגשמיות שהוא שלך מחלק הסטרא אחרא, ולא תאמר אני העשרתי את אברם שיהיה העושר [משלך] מפאת הסטרא אחרא ח"ו, כי 'ברכת ד' היא תעשירי' (משלי י"ב).

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

יסוד האמונה הנלמד מפרשתן

לך מלאך מלאך (בראשית י"ב, א). (לפי קבלת שבת פנה אל הקהל ואמר בקול חוצב להבות אש) בפרשה זו פ' לך לך נתיסד לנו יסוד האמונה ע"י אברהם אבינו ע"ה, אחד ה' אברהם, יחיד כנגד כל העולם כולו, ומעט מן האור דחה הרבה מן החושך. וכשהכיר את בוראו אמר לו השי"ת דרכי האמונה והעבודה. והכלל הוא מה שנאמר לו בדיבור הראשון. "לך מלאך וממולדתך וגו'", מי שרוצה לזכות להכיר את בוראו ולעבדו עבודה תמה באמת ובתמים בכל לב ונפש, צריך בראשונה לידע שאין לו כלום, לא ארץ ולא מולדת ולא בית אב, רק את השי"ת לבדו, וידע ידיעה ברורה שכל העולם כולו וכל תהלוכותיו אינם כלום, רק אפסיות גמורה, ואין עוד מלבדו בעליונים ובתחתונים, ואזי יכול לזכות

לנגיעה קלה בעבודת השם. זהו היסוד שיסד אברהם אבינו ע"ה לזרעו אחריו לדורות עולם, ובשבת זו הזמן מסוגל להתחזק בזה במסירות נפש, להכיר את בוראנו הכרה נאמנה, ולהיות אמונתו חקוקה בלבנו כיתד שלא תמוט, ולקרב עצמנו לעבודת הבורא ית"ש בשמחה רבה בקדושה וטהרה, שיהי' נחת רוח לאבינו שבשמים, אכ"ה.

(כ"ק רבינו בעל נחל יצחק ז"ע)

מהנהגה

גהלי אש בקצירת האומר

הברכה הגדולה ביותר

והיה ברכה (בראשית י"ב, ג). פירוש, שכל איש יהודי יהי' בעצם עצמותו ברכה, ולא יצטרך לברכה מבחוץ, שההיה הקדושה של "איש ישראל" היא בעצמה הברכה הגדולה ביותר.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

השלמת קומת האדם כד כבר עם חינוך בניו

ויאמר ה' אל אברם לך (בראשית י"ב, א). ובמדרש (רביה, לט, ט) אמר ר' לוי שתי פעמים כתיב לך לך, ואין אנו יודעים אי זו חביבה אם השניה או הראשונה, ממה דכתי' אל ארץ המוריה הוי השניה חביבה מן הראשונה ע"כ.

ויש לבאר כונת המדרש, דהנה נלמד עיניו של האדם צריך להיות תמיד המטרה שלא רק להשלים עצמו בתורה ויראה ועבודת השי"ת, אלא גם שבניו אחריו יהיו עובדי השי"ת באמת, ואם הוא משתדל בעבודתו ית', אך אינו מחנך ומשריש זאת בבניו, לא מילא חובתו בעולמו. וכפי אשר מעיד הקב"ה בעצמו מה גדולתו של אברהם (בראשית י"ח, י"ט) כי ידעתינו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט.

ובזה יש לבאר דאמנם ציוי ה' על אברהם לך לך מארץ ה' ניסיון גדול עד מאד, אך היה זה עניין להשלמת קומתו הרוחנית העצמית, להתרחק מהסביבה הרעה, וממהירות הרעות כפי שמבואר בספ"ק. אך ניסיון העקידה היה כבר למען חינוך בניו אחריו להשריש בהם האמונה בה' וכח למסור נפש למען קדושת שמו, וזה השלמתו של תכלית האדם בהגיעו לזה העולם. וזהו השניה חביבה מן הראשונה.

ועפ"י יש נמי לפרש מאמז"ל שאמרו (ב"ק צ"ג) מטבע של אברהם אבינו זקן וזקנה מצד אחד ובחור ובתולה מצד אחר. ויש להמליץ הכונה דמטבע שטבע אברהם אבינו והדפוס שקבע איך לנהוג (ומלשון מטבע שטבעו חכמים) הוא, זקן וזקנה מצד אחד, אין זקן אלא שקנה חכמה, והכונה להשלים עצמו בתורה, ובחור ובתולה מצד אחד, דבד בבד עם השלמת נפשו צריך להיות עיניו וליבו תמיד על חינוך בניו וביתו אחריו וזה נרמז בבחור ובתולה. ומעיד השי"ת שהשני גדול מן הראשון.

(כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע)

חלוקי הנהגה

פלאות התורה מאוצרותיו של הגה"ח ר' זרח רונטל שליט"א

"צא וכבוש את הדרך לפני בניך"

מעשי אבות סימן לבנים
וסלילת הדרך של האבות הק' לבניהם

התיקון לדורות כהילוכו של אברהם אבינו

הרמב"ן מבאר שהתורה מאריכה רק בסיפורי האבות הק' כשהם בבחינה של סימן לבנים. השל"ה הק' מקשה עה"פ "וילך אתו לוט ואברם בן שבעים וחמש שנה בצאתו מחורן", משמע שיש שייכות בין הליכת לוט עמו לגילו של א"א שהיה בן שבעים וחמש. ומהו. ובספר יריעות שלמה (נכד בעל השארית יוסף גיטו של ה"מ"א) מבאר ע"פ ה"זהו"ק שא"א ראה ברוה"ק שמלוט עתיד לצאת דוד המלך, וכיון שבברית בין הבתרים (שהיה באר"י) בהיותו בן שבעים שנה ראה כבר את כל מה שעתידיים בני"י לעבור בשעבוד מלכות עד סוף הגלות, ע"כ כשחזר לחורן, לקח עמו את לוט, כדי להוציא ממנו נשמת משיח שיגאל את בניו באחרית הימים מהשעבוד מלכותו.

והייטב לב מחדש שכל ענין ה"לך לך אל הארץ אשר אראך" היה כדי שא"א ילך ממקום למקום, ולא כדי להגיע לאיזה מקום יעד, אלא שע"י יראהו הקב"ה לכל העולם ויראו מאברהם אבינו איך נראה ספר מוסר ח"י, ולפי היטב לב בכל פסיעה שהלך א"א קיים כבר "אשר אראך" בזה שע"י"ו הראה והציג הקב"ה את א"א לפני העולם, וכמובא במהרש"א שזה הכונה בחז"ל שהיה לא"א מרגלית בצוארו וכל חולה שהסתכל עליה נתרפא, שהכונה למחלות רוחניות, שבהסתכלות על א"א - היו מתרפאין.

ירושת א"י כדן ע"י אברהם אבינו

ועוד דוגמה שבעז"ה תמחיש את דרגת ביטולו המוחלט של א"א. ע"פ דברי החת"ס בתורת משה שהנה אחרי המבול כתוב בנח "ויחל נח איש האדמה" ומפרש רש"י אדוני האדמה - הבעלים של כל העולם. ולחת"ס הביאור כיון שהמציל מוטו של ים - הוא שלו, וכיון שכל העולם הוצף ונמחה, מה שנשאר ע"י הצלת נח שייך לנח.

ואומר החת"ס שאחרי המבול חילק נח את העולם כולו בין שלשת בניו. לבנו שם נתן את אסיה (מזרח) עם גבול ים התיכון. את יבשת אירופה נתן ליפת (מבואר בתרגום יונתן). ויבשת אפריקה נתן לבנו חם [היבשות האחרות אמריקה ואוסטרליה - לא היו עדיין אז מיושבות].

והנה לאחר 340 שנים מהמבול כשעדיין היתה כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים, מרוד ברצון ה' שיתפזרו ויתישבו בכל היבשות, והם אמרו "פן נפוץ על פני כל הארץ", ועיקר המורדים היו מבני שם שעזבו את אסיה, והלכו לאותה בקעה בבבל כאשר הם שמו עליהם את נמרוד מבני חם

המשך בעמוד ב' <<<

למלך, ובנו שם את המגדל הגבוה, ובאותה שעה נשארה יבשת אסיה כהפקר בלי בני שם, והכנעני אז בארץ" שמאחר ובני שם הפקירו את אסיה יכלו הכנענים לזכות בארץ הכנענים ליסטים אתם, כי מהכנענים אומרים לו הכנעניי ליסטים אתם, אבל סוברים שזכו מההפקר והיא שייכת להם. אבל האמת היא ששני אנשים מבני שם לא הפקירו מעולם את ארצם, ולא הסכימו להפקר הזה, ולא למעשה הפלגה, והם אברהם אבינו שהיה בזמן ההפלגה בגיל 47 ולא הסכים למעשיהם, וכן אשוה, ולכן הירושה מתחלקת באמת בין שניהם. וכל יבשת אסיה שייכת לא"א ואשוה. וכאשר אשוה לקח לחלקו את ננוה רסן וכלח אזי כל השאר נשאר שייך לאברהם אבינו. אבל הפסוק אומר והכנעניי אז בארץ, שהכנעניים תפסו והתיישבו שם בארץ ישראל.

עב"ז לא התרעם שהכנעניי אז בארץ

ואומר החת"ס שכאשר הקב"ה אמר לא"א לך מארצך אל הארץ אשר אראך, יכול היה א"א לעשות חשבון בפשטות שכיון שאז היה רק 27 שנים לאחר ההפלגה, והיות וישנם עדיין מדינות רבות שוממות ומופקרות, אזי נותן לו הקב"ה עכשיו אחת מהמדינות המופקרות ארץ גדולה ויפה ושם יוכל לבנות ישיבות ולפרסם את הבורא. אבל כשמגיעים לאר"י הנה רואה שמדובר על אר"י והכנעניי אז בארץ, וכל הארץ מלאה באנשים שחורים מבני חם שצריכים בכלל להיות באפריקה, ופלשו לארץ ישראל שהיא כדת, ולא עוד שהכנעניים מעשיהם מקולקלים והיו עובדים ר"ל לשמונה סוגי ע"ע.

וא"א אחר שרואה איזה ארץ מראהו הקב"ה מקום שכולו תפוס בע"ז ושייך לכנעני עד שאפילו קבר לאשתו היה צריך אח"כ לקנות בכסף מלא, במקום להיות בעצבות ולהרגיש תמיהה שכל החוטאים בהפלגה שפירסם הבורא קיבלו כ"א מדינה גדולה, ואילו א"א שלא הלך בעצת הרשעים נמצא במצב כזה שהשתלטו על חלקו ונחלתו, לאברהם אבינו אין שום טענות שאין לו מציאות רצון עצמי ואם כך עשה השי"ת, אז מיד בונה מזבח באהבה להשם הנראה איליו.

ירידה למצרים סימן לתורה שבע"פ של בנים

השתא נבוא בעז"ה לבאר ג"כ את הענין של הירידה למצרים, שלפי יסוד דברי הרמב"ן שמעשה האבות כולם סימן לבנים, ומובא בעקידה' שלא היה שייך שיקבלו בני"י את התורה הק' בלי שעבוד מצרים שנקרא כור הברזל שבו הכניעו את טבע העזות של בני"י שהיו מסוגלים להתבטל ולקבל את עול המצוות, ולפי"ז הענין בפשיטות שהיה צריך א"א לרדת למצרים להכין לבני"י שירדו אח"כ להכניס לקבל התורה בחפץ וברצון. אבל יש בזה פשט נפלא ע"פ תורת הסוד שמצרים נקראית "בגן השם בארץ מצרים" וכיון שמובא בזה"ק שהלשונות "וישם אותו בגן", "מכל עץ הגן אכול תאכלו", רומזים על הג'ן פרישיות של תורה שבכתב, ולפי"ז אומר המגלה עמוקות שניצוצי תורה שבכתב היו גנוזים במצרים, וניצוצי תורה שבעל פה היו גנוזים בבבל ולכן מצניע שאאע"ה היה צריך לרדת למצרים כיון שתורת השם היה חפצו ולצאת עם הרכוש הגדול ניצוצה"ק של תורה שבכתב עבור בניו, וכן אח"כ במלחמת המלכים עבר א"א בכל המקומות שלמדו האמוראים תורה שבע"פ סורא, מחזא, נהרדעא, פומפדיא, להוציא את הניצוצה"ק של תורה שבע"פ עבור בניו. ולזה אומרת הגמ' בע"ז שאלפיים שנים הראשונות היו תורה, ואלפיים שנים שאח"כ תורה, והיו קבלת התורה היתה רק בשנת אלפיים תמ"ח אלא שמיד בתחילת האלפיים שנות תורה היה אז א"א בן נ"ב וכבר עסק במעשיו ובפעולותיו הנשגבות עבור תורתן שבכתב ושבע"פ של בניו "מעשה אבות-סימן לבנים".

נחל איתן

טללי טוהר מתוך דא"ה של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

"דורשי ד' זרע אברהם אוהבו"

ובקדושת לוי פ' שמות כתב ע"ד הגמ' (סנהדרין ק"ח) ששאל שם בן נח את אליעזר כיצד נצח את המלכים, "א"ל אייתי הקב"ה לאברהם ואותבי מימיניו והוי שדינן עפרא והוי חרבה גילי והוי גירי שנאמר מזמור וגו' שב לימיני עד אשית וגו' וכתב מי העיר ממזרח צדק יתן לפניו גוים ומלכים ירד יתן בעפר חרבו קש נדף קשתו". וביאר הכוונה דזה היה ע"י מדת 'אין', ש'לית אתר פנוי מיניה, כפי מדתו שאמר "אנכי עפר ואפר", כלומר שמצד עצמו הוא אפסיות גמורה, וכל חיותו הוא אלוקות ממעל. ועד"ז כ' בנועם מגדים פ' מטות. וביאר "זרק עפרא" היינו על עצמו, ונתהפכו לחיצים. ע"ש. ובמאור ושמש בפרשתן ביאר ג"כ כנ"ל, אבל הוסיף ד"גילי והוי חיצ"י הכונה, שע"י השמחה והגילה שלו נהיו חצים, להכניע את אויביו. וזה סותר לכאול לדברי הקדושת לוי הנועם מגדים שכתבו שהכנעת האויבים ה' ע"י מדת הכנעה ושפלות רוח.

ויבאר בזה, דהנה באוה"ח הק' כתב בפסוק "הן לי לא נתת זרע", ולכאול הרי הובטח לו והי' זרעך כעפר הארץ, ומה לו דוגא. אלא שלא נתרצה בזה שיהיו כעפר הארץ, כי הנמשלים לעפר הארץ הם אותם שאין להם נפש קדושה, כי נפש הבהמה יורדת למטה לארץ, ואין זה מתייחס אל בחינת אברהם. רק כשא"ל הקב"ה שיהיו ככוכבים, הבין דעפר הארץ היינו רק למעוליותא ע"ש. ולכאול הרי כל מהותו של אאע"ה ה' כעפר הארץ, ומדוע לא נתרצה בזה. אכן נראה דכיון דיסוד העפר מביא גם לעצבות ומרה שחורה שבא מכח ענוה פסולה, ממילא להיות נמשל לעפר גרידא לא סגי. אכן אם גם נמשלים לכוכבים המאירים, המרמזו לשמחה ואורה בעבודת השי"ת, אז הענוה והעפר ואפר ראויים. וממילא ה'אור יצחק' ו'הזכרון זאת' משלמים זא"ז. דחותמו של אאע"ה אמנם הוא "עפר ואפר", אבל אך ורק יחד עם אש האהבה. וז"ש לאאע"ה "שב לימיני". דמיאכל מימין מהלל. דצד האהבה מימין, דרק אחר שיהי' לו כח השמחה ואש האהבה, אז יכול לקחת מדת עפר ואפר ולהשחית השונאים. וזהו שהוסיף המאור ושמש בביאור "גילי והוי חיצ"י", דרק בתוספת השמחה והגילה יכול לנצח האומות.

הנה אומרים בזמירות לשבת קודש, "דורשי ד' זרע אברהם אוהבו", הכח שיש לנו להיות דורשי ד', והרצון התמידי של כל בר ישראל להתעלות, הוא מכחו של אברהם אבינו. וכמ"ש בבית אהרן שזה הכונה "לך לך", שלא להיות 'עומד' אלא 'מהלך' - לעלות תדיר בעבודת ה'. וכתב בשם אביו על דברי הגמ' (שבת קכ"ט) "ה' דברים קרובין למיתה יותר מן החיים ואלו הן אכל ועמד שמה ועמד ישן ועמד" וכו', והכוונה כי מכל דבר אפי' מגשמיית צריך להתעלות, ולא להישאר 'עומד' אחר כל זה. ויתכן שכוונתו "לך לך מארצך", היינו שאפי' מהארציות שלך היא "לך" - דהיינו עלי' והילוך בעבודה. וזה בא מכח האהבה התמידית, כמו אש שמשתוקק תמיד לעלות למעלה להתכלל בשורשו. ואת זה יש לנו בירושה מאאע"ה.

ולכן דורשי ה' הם "המאחרים לצאת מן השבת וממחרים לבא", שזוהו דרכם של צמאים לדבר ד' ורוצים לזה, ולא מחפשים רק לצאת יד"ח. "ושמחים לשמרו" כו' שעושים הכל בשמחה, דמכיון ש"זה היום עשה ה'" ממילא "נגילה ונשמחה בו". שהרי כתב באוה"ח פ' בראשית שאת כל התשוקה לעבודת השי"ת יש לנו משבת קודש, שלולא השבת לא ה' אפשר להגיע לזה, דאז הכניס השי"ת תשוקה בכל הבריאה, כמ"ש "ויכלו השמים", וכל הבריאה כלתה נפשה לה'. וזהו יסוד שיש לנו בירושה מאאע"ה. וכמ"ש בזכרון זאת ומ"ש "בך חותמיני", דאברהם מדת אהבה, יצחק מדת הגבורה וכו', וההוכחה לראות מי הוא "זרע אברהם" הוא אם יש לו תשוקה להשי"ת, שזה חותם היכר של אברהם אבינו. ובמגן אבות דהוא מעין שבע אין חותמיני במגן אברהם, ולכאול הרי הובטח בך חותמיני. אך יתכן ד'מקדש השבת' היינו בכחו של אברהם, דלולא השבת אין לנו כח להשתוקק להשי"ת, וכדברי האוה"ח הק'.

והנה מאידך ראינו בספ"ק אור יצחק, שרמז בכונת הכתוב "אם יוכל איש למנות את עפר הארץ גם זרעך ימנה", שמי שיוכל להחשיב את עצמו כעפר הארץ הוא יוכל להמנות עם זרע אברהם. משמע שהיסוד של אברהם אבינו הוא עפר ואפר וזה סותר לכאול לדברי הזכרון זאת.

ערבי נחל

אמרים ערבים ממאורי החסידות

בחקרם אין יושלם הנפש הרוחנית ע"י מצוה המעשיית הגשמית, ולפי דעתם ההצלחה הנפשית הוא ביותר בהשכלת השכל בענייני הגלגלים והכוכבים אשר הנשוא הוא דבר נכבד מגרמיים השמימיים, ועי"ז באו לחפות דברים אשר לא כן על מצות יי' אלקינו, בשכלם המוגשם והחומריי, אין כאן מקום להתשפט באורך ורוחב ביטול טענותיהם המשובשות, רק באתי לעורר בענין המצוה הזאת שנצטוו בה אברהם אבינו בראשונה והוא היה ראש החוקרים והפלוסופים, אמר לו השי"ת התהלך לפני והיה תמים, עשה המצות כאשר צוך ד' אלקיך וזה הוא הצלחת נפשך ורוחך ונשמך מבלי הביט אל חקירה בשכל המוגבל בחומה, כי הוא ית' הוא היוצר והבורא הוא היודע הטוב לנו ולנשמותינו.

(דרך פקודיך מצות עשה ב חלק המחשבה אות ה - ו)

להתהלך מאליו בעבודתו
ובזה נבוא בביאור הכתובים ואמר הכתוב וירא ה' אל אברם ויאמר אליו אני אל שדי התהלך וגו'. פירוש הנה עד עתה מה שאתה נבדל ונשמך מכל רע הוא עבור שאני אל שדי ושמיית שם הזה עריך ובפרט על ה' האברים האלו שלא יגעו ברע ח"ו, והוא בבחינת דמיון מי שאומר לבנו הלך עמי, את האלהים התהלך. אבל עתה, התהלך לפני והיה תמים כתרגומו פלח קדמי הדבק בעבודתי, כלומר שתגיע לבחינת הלך לפני שלא תהיה צריך לשמירתי רק ממילא האברים יהיו תמימים ושלימים ובפרט חמשה אברים הללו שמעצמן לא יראו רע, וזה והיה תמים כפירוש רש"י היה שלם בכל נסיונותי שתתראה על כל אברך אור קדושת ה' שלא יגעו ברע בשום אופן.

(באר מים חיים)

שלא להלך בחקירה כי אם באמונה פשוטה

והנה אברהם אבינו להיות שבא בעולם התורה ולא היה לו רב למורה ולא תורה, אזי התהלך בחקירתו האנושית להתבונן שאין בירה בלא מנהיג, עד שנגלה אליו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא ואמר לו אני הוא בעל הבירה (כ"ד פל"ט א), אחרי כל חקירותיו ושכליותיו נתן לו השי"ת המצוה הזאת ואמר לו התהלך לפני והיה תמים, להורות גם לבניו אחריו שאי אפשר לו לבוא לתכלית טעמי מצותיו ית"ש, וזה כל האדם לשמור ולעשות ולקיים. והנה הפילוסופים נפלו ברשת זו טמנו לנפשם בחקירותם הפלוסופיות

אתערותא דלתתא קודם השפעה מלעילא

יש לפרש על דרך דאיתא בנדרים (ב"ב א) כל המתמם עצמו הקדוש ברוך הוא מתמים עמו עיין שם וכתב (בראשית י"א, א) התהלך לפני והיה תמים ולא כתיב והיה תמים והתהלך לפני. כי מקודם צריך אתערותא דלתתא וזהו התהלך לפני, ואחר כך והיה תמים, היינו שהקב"ה יתמם עמו כמו שהוא הולך באמת כך הקדוש ברוך הוא מראה לו האמת.

(דגל מחנה אפרים - בא)

נערך ע"י הרה"ג ר' חיים גרינפלד שליט"א

קבלת מתנות

בפרשיות אלו בה אנו עוסקים בסיפורי מעשי אבות שהם סימן לבנים, ואף שעדיין לא קבלו התורה אך קיי"ל שקיימו כל התורה לפני נתינתה ולכן מצונו בראשונים שמקשים הרבה קושיות על מעשי האבות. בפרשתן מפורסמת הקושיא על אאע"ה היאך הוא אומר לשרה "למען יטב לי בעבורך" ופירש"י "יתנו לי מתנות", הרי קיי"ל שונא מתנות יחיה. וכדי ליישב זה צריך להקדים יסוד הדין של "שונא מתנות", מקורו, טעמו, ופרטי דיניו, וכדלהלן.

מקורו: שלמה המלך כותב בספר משלי (ט"ו כ"ו) "ענוב ביתו, בוצע בוצע, ושונא מתנות יחיה". ומצינו בכמה מקומות אצל האמוראים שנקטו את הפסוק ההלכה, כמסופר בגמ' (חולין מה) שכשהיו שולחים מתנות מבי נשיאה לר"א לא היה מקבלם וכשהיו מזמינים אותו לא היה הולך והיה אומר אין נח לכם שאחיה הרי כתוב ושונא מתנות יחיה אך ר' זירא אף שלא נטל מה ששלחו אבל כשהזמינהו היה הולך, והיה אומר שהם מתכבדים בו והנאתם היא ואין זה מתנה. והדרישה (ח"מ רמ"ט ס"ה) ציין המקור מאאע"ה בפרשתינו דזה הסיבה דאברהם לא רצה ליקח הרכוש במלחמת המלכים ממלך סדום מטעם שונא מתנות.

ולהלכה: נחלקו הפוסקים בזה האם זה מידת חסידות עכ"פ לצדיקים, או לכל אדם, או שאין צריך להקפיד בזה כלל. י"א דזה מידת חסידות לצדיקים גמורים ואנשי מעשה, דהם לא יקבלו מתנה אלא יבטחו בה' (המג"ם זכיה ומתנה פ"ג הי"ג, ויעין במ"מ שם טעמו). וי"א דזה מידת חסידות שלא לקבל מתנה אלא לבטוח בה' שיתן לו מסחרו (רמ"א ח"מ רמ"ט ס"ה וכתב בבניו הלכה (ח"ו ח"מ שם) שמשמע מלשון השו"ע שזו הנהגה לכל אדם ולא רק לצדיקים אך אינו רק מידת חסידות. וכן ביאר הרשב"ם (ב"ב קל"ח) דמטעם זה לא זוכים בחפץ עבור אדם אחר בע"כ דחוב הוא לו). וי"א דאין צריך להקפיד בזה ואינו מפסיד מחייו אם לוקח מתנה (יש"ש חולין, וביאר שם שהרי לא נאמר ואתם מתנות ימות, אלא הנהגה שמי שבטח בה' ולא לוקח מתנות אינו כמאבד עצמו לדעתו אלא יחיה מפי ה'). [וי"א שהמקבל מתנה הניתנת מחמת כיסופא אף יש בו חשש גזל, וחכמת מנוח שהביא רביה מגמ' ב"מ כ"ב באמימר ומ"ז].

טעמו: י"א היות שדרך בני"א להיות להוט אחר המון בסוברים להחיות נפשו ונפש ביתו וצריך להחניף בבריות ואינו מוכיחן על מעשיהן הרעים שרואה בהם, וע"ז נאמר שונא מתנות ובוטח בה' ולא להוט אחרי המתנות יחיה (סמ"ע ח"מ רמ"ט ופירשה שם). וי"א שהוא סייג לאיסור לא תחמוד (כד הקמח וביאר שם שהאבות מתנות עדיין החמדה תקועה בלבו ואם שונא עקר מלבו החמדה). וי"א שהוא סייג לבטחון בה' (רלב"ג, מצותו, שבטח ואינו נשען על מתנות האנשים).

נפק"מ: ויש לדון שבאופן שאינו יודע מי נתן המתנה לכ' תלוי בטעמים דלעיל. דלפי הסמ"ע אין לחוש לזה. אבל לטעמים אחרים יש לחוש. וזה נפק"מ למעשה כגון לקחת מתנות ממפעלים וחברות מתנות שהרי אינם מכירים. וכמו"כ נפק"מ לגבי לקבל מתנה מגוי.

מה נכלל בדין זה: יש לדון בכמה אופנים האם שייך בזה שונא מתנות.

כבוד: יש שהוכיחו דאף בקבלת "כבוד" יש ענין של שונא מתנות [מהמרדכי הנזכר לגבי הכיבודים שמכבדים את הכהן משום

וקדשתו שיכול הכהן לטעון שאינו רוצה משום ושונא מתנות].

אדם חשוב: לא שייך אצלו "שונא מתנות" דאדרבה אינו מקבל מתנה אלא נותן [כדחזינון מר"ז שכשהזמינו הלק, ואמר אתייקורי דמתייקרי בי דהם מתכבדים כשאני מגיע, ויעיין בחת"ס מלא החונים שהסבירו המה"ר ר"ז ל"א].

תועלת: במקום שנותן המתנה מתכוין לטובת עצמו ולתועלתו אין בזה ושונא מתנות

(סמ"ע ח"מ קע"א ומקור ברשב"א וברשב"א ב"ב קמ"ח רבנן ורשב"ג בחצר שאין בו דין חלוקה). וזה מצוי בכמה אופנים כגון בלומד לעילוי נשמת שיש טובה לתורם וכן כל כיו"ב ענין של הנצחה.

בעכו"ם: י"א שאין לימנע מלקבל מתנות מגוי, [ע"י רביב"א עה"ת פר' לך, דובב מישירים (היא"צ בשב"ק) ע"פ הסמ"ע שהטעם שקבלת מתנה דלא יוכיחו ובעכו"ם לא שייך מצוות תוכחה, ובמנחת פיתים הוכיח כן מגמ' ביצה כ"ד]. וי"א שאף מגוי יש לימנע מלקבל מתנה (רבינו בחיי אכן הוא לפי טעמים אחרים ויעיין עוד בשו"ת בצל החכמה ח"ו ס"ג).

צדקה: אין לחוש לעני לקבל צדקה משום ושונא מתנות [חיד"א ע"פ הנ"ל דהיא שיש תועלת לנותן ואין לך תועלת גדול מזה שזוכה לקיים מצוה].

כוללים: אברכי כולול מותר להם לקבל מילגה מהכולל ואין בו חשש "שונא מתנות". (וכבר הארכו הפוסקים דעת לעשות לה, ודלא כשיטת הרמב"ם שהחמיר בזה ויעין בה"ל ר"א ואגרו"מ יור"ד ח"ב קט"ו). וכ"ש הסכם יששכר וחבולון שהנותן מתכוין לטובת עצמו.

חתן: נוהגים לתת מתנה לחתן (מבואר בזה"ק ויבא קמ"ט) ואין בזה משום שונא מתנות י"א דהטעם דהכלל של שונא מתנות הוא רק כשנותן מתנה בחינם (יד רמ"ה ב"ב ג') וי"א היות ומצווה לשמח חתן א"כ בנותנו המתנה לחתן מקיים "מצווה" א"כ לא שייך שונא מתנות.

כבוד שבת: הלוקח מתנה משום כבוד ועונג שבת אין בזה משום שונא מתנות (א"א מבניששאישי).

הורים: שנותנים לפעמים לבניהם מתנות וכיו"ב מותר לקבלם, דמה שרגילים לתת לבני משפחה אין מקפידין בזה, וגם יש בו סרך מצווה של קרוב הדעת שיהיה להם השפעה ע"כ על בניהם (שו"ת שבה"ל ח"ו רכ"ט).

אברהם אבינו: מצד אחד מצינו שכן רצה לקבל מתנות כנ"ל, מאידך בקניית מערת המכפלה שילם בכסף מלא, וביאר רבינו בחיי דחשש לשונא מתנות, וכן לא לקח מחוט ועד שרוך מטעם שונא מתנות (פירשה ח"מ רמ"ט), ונאמרו כמה אופנים ליישב וכדלהלן.

א) מתנה מועטת רצה לקבל כאלישע דנהנה באכילה ושתייה ופונדק (שפתי חכמים).

ב) דהיה עני כמו שפירש"י לפרוע הקופותיו ובמלך סדום כבר היה עושר (שם).

ג) מותר ליקח מתנה מנכרי (רבי"א עה"ת, לך).

ד) אאע"ה נתכוין לומר שיתנו לי מתנות והוא יסרב לקבלן. ובוה וחיתה נפשי משום שונא מתנות (ברכת שמעון).

ה) דאאע"ה נחשב כאדם חשוב, וכבוד גדול א"כ נחשב כנותן ולא כמקבל (פנים יפות בענין החשש של "לא תחנם" בוה שהחזיר הרבש למלך סדום היות ואם כשלא החזיר יעבור ונחשב כאדם חשוב א"כ החליט שעדיף להחזיר שלא יאמר אני העשיתי את אברם).

דילוג בהבדלה על "בין ישראל לעמים"

הרה"ג ר' יהושע לאנגויער שליט"א

יהודי הבדיל על כוס יין במוצאי שבת, לאחר ההבדלה קודם ששתה את הכוס, אמר לו אחד הילדים שלא אמר את התיבות "בין ישראל לעמים".

ונשאלה שתי שאלות, א. האם ילד נאמן על כך, כשאף אחד חוץ ממנו לא זכר אם כן אמר לא אמר. ב. גם אם לא אמר, האם צריך לחזור ולהבדיל, או שמא זה לא מעכב.

תשובה לשאלה משבוע שעבר

יהודי עומד בתפילה, ושומע אין שהמתפלל לידו לא אמר "ותן טל ומטר לברכה", או ששמע את הש"ץ אומר "ותן ברכה", האם יפסיק באמצע התפילה לרמוז לו, או שימשיך בתפילתו?

תשובה: כתב בשו"ע (או"ח סימן צ ס"ג) היה עומד בתפלה והשתין תינוק בבהכ"נ, ישתוק עד שיביאו מים להטיל על המי רגלים, או יהלך לפניו ד' אמות או לצדדיו.

וכתב במשנה ברורה (ס"ק פה) דהליכה לא מיקרי הפסק, אבל אסור להפסיק בדבור להביא לו מים, כיון דאיסור מי רגלים אינו אלא מדרבנן. ואם גם אחרים עומדים בתוך הד' אמות של המי רגלים ומתפללים אין לו להפסיק בדבור שבטילם להודיעם. ואם תינוק טינוף צואה באמצע תפלה ואחרים עומדים שם ומתפללים, ואינם יודעים מזה [ואסור מדאורייתא להתפלל במקום שיש צואה], אם אי אפשר להודיעם אלא בדבור, מותר להפסיק בדבור להצילם מאיסור דאורייתא, דמוטב שיעשה איסור קל דהיינו איסור דרבנן להפסיק בתפלה, משיעשו אחרים איסור דאורייתא להתפלל במקום מטונן.

ולפי זה יתכן שאם נאמר שאמירת ברכות לבטלה הוא איסור דאורייתא, יתכן שעדיף לו לעשות איסור קל של דיבור או רמזיה באמצע שמונה עשרה, כדי להציל את חבירו מאיסור ברכות לבטלה.

ובשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סימן טז) דן על ציבור שאינם יודעים שצריך להזכיר איזה הזכרה, אם מותר להכריז זאת באמצע התפילה, כדי להצילם מברכה לבטלה, ודן שם אם אכן הברכות הן לבטלה, וכתב שם להתייר בין ברכה לברכה, אבל לא באמצע הברכה, כי זה מקלקל את הברכה.

ובהליכות שלמה (פ"ח אות 1) הביאו בשם מרן הגרש"ז איוערבאך זצ"ל, שמותר לרמוז אבל אסור להפסיק בדיבור, דברכותיו של הטועה מכאן ואילך אינן נחשבות ברכות לבטלה, ולכן השומע את חברו טועה בתפלה שמונה עשרה ואומר ותן טל ומטר בימות החמה או להיפך, אף על פי שדינו שצריך לחזור, אין לו היתר לעבור לפניו, כי בוודאי יש לה שם תפלה.

אמנם בחידושי הגר"ח (ברכות דף כו ע"ג) כתב, שיש הבדל בין שכח ולא הזכיר יעלה ויבא, לבין שכח ולא אמר טל ומטר, שיעלה ויבא הוא חיוב הזכרה, ולא הוי כלא התפלל, רק שצריך להתפלל פעם נוספת כדי להזכיר בה יעלה ויבא, אבל אם לא הזכיר טל ומטר, הוי כלא התפלל כלל, כיון שהוא מסדר התפילה, והוי משנה ממטבע שטבעו חכמים.

אולם במשנ"ב (סימן קק סק"ט) כתב, שגם אם לא הזכיר טל ומטר בתפילה, אינו נחשב כלא התפלל כלל, יעו"ש. וכן כתב מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א בשם החזו"א שאם לא הזכיר ותן טל ומטר, אינם ברכות לבטלה, ויכול להחשיבם במאה ברכות.

ויש להוסיף טעם נוסף, שלא יפסיק, כי הרי יתכן שאותו מתפלל יזכר עוד קודם שומע תפילה, ואם כן ברכותיו לא יהיה לבטלה, ואם כן זה רק ספק.

ואם עומד באמצע שומע תפילה, יש לו עצה, שמותר אז לבקש בקשות, יש לו עצה לומר "ותן טל ומטר לברכה" בקול רם, שאז חבירו יזכר, וכבר יחזור מעצמו.

ניתן לשלוח תשובות לשאלות, לפקס 02-5812753 ולדא"ל a66136133@gmail.com ובתיבת המערכת, תשובות מתומצתות בכתב ברור וקריא

דרוש א' * פרק א'

טעם ההתאספות וגודל הכיסופין והשמחה בעת רעוא דרעווין

"ידיד נפש אב הרחמן משוך עבדך אל רצונך" - הקול המשתפך ונשתפך בהמיית ערגה מלאה כיסופין, עלה בהתאמה מבין הקהל המצטופף לאור החושך המאיר בליבותיהם פנימה אור חדש ונוגה זיו. "כי זה כמה - נ-כ-ס-ו-ר-ף-ג-כ-ס-פ-ת-י... נכספתי לראות בתפארת עוֹך", והיו הלבבות נמסים וכמים בוכים וכוספים אנה בעא למיהו קמי מלאך.

"תנחום", מלחש שלמה חיים אל אזוני ידידו ורעו אשר תמיד כריות למצוא לנבכי נפשו נוחם ומען, "מה פשר החשיבות היתירה שיש לה לסעודה שלישית של שבת, שהכל תאון ומתכנסין ומתכנסים יחדיו בדיבוק חברים ובקהל עם, לאכול ולשיר ולהתעלות יחדיו. הרי עסק גדול ותורה שלימה ירשה היא לנו מרובותינו הקדושים הבעש"ט הקדוש ותלמידיו, מה באמת הטעם בזה".

"שלמה חיים", נענה אליו תנחום במאור פנים אשר דוחה הרבה מן החושך. "הבה נשמע מפיך מה דעתך בזה. אחר שכבר השכלנו בשבוע העבר על גודל הכיסופין וכלות הנפש של בני היכלא דמלאך לראות ולחזות בנועם זיו ביום שמחת לבו, בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונה, אשר האורה והזיוו מפיקים ונוגהים עד אין שיעור".

"אכן", מפתיע שלמה חיים ופותח פיו בחכמה. "אחר שכבר המשלנו את עת סעודת רעוא דרעווין ליום שמחת המלך, סעודת חתונה ועת דודים, א"כ מובן הדבר כי שבעת שהמלך עושה סעודה, הרי קורא הוא לכל העם יחדיו לבוא ולשוש עמו בשמחתו, והעם יחדיו באים בהמוניהם לעשות את רצון מלכם אוהבם, כי כמה שיותר ישמחו ויאכלו ויתענגו, ירצה שמחת המלך".

"וכן הוא בזמן רעוא דרעווין, כי הרי כל ישראל אף הפחותים שבהם, כבר אמר רבינו שמקבלים הארה מהנשמה יתירה, שיוכלו לשמוח בשמחת הבורא ואין נפשם קצה בהאוכל והשתיה. 'ועתה כשמתאספין יחד נדמו לאלו הבאים לאכול לחם לפני המלך ולעשות רצונו בזה במה שידוע שעתה העת ששמחה גדולה וחדוה עמוסה לפני מלכינו בוראינו ב"ה וב"ש הנכבד והנורא עד אין קץ וסוף, ומתעטר בכל מיני עטרין וכתרים נוראים ונפלאים, ורעוא דיליה משתכח להיות שמח עתה על ידי רב עם הדרת מלך, ונחת רוח לפניו במה שאנו מתאספין ומתקבצים להרבות השמחה והחדוה עתה בעת רעוא דמלאך. והעת רצון מתרבה ע"ז שאנחנו עם בני ישראל באים לישוב לפניו בפנים של שמחה ובתענוג ונחת".

"נפלא ביותר", משבחו תנחום ואומה, "הסבר זה נאה מאוד ומשובח כשלעצמו, עד שרבינו עצמו אומר על זה 'שאלו שלא באו אלא לדבר זה לזכות גדולה וישב להם במה שעושים רצון מלך המלכים הקב"ה ונהנין מסעודת המלך ומקבלין השפעתו, ובעין יפה נותן להם המלך הקדוש בגודל טובו ורוב חסדו".

"אמנם", ממניח תנחום במעט את קולו הלוחש 'בלאו הכי, על טעם והסבר זה, אומר רבינו שזה מעט זהו מחשבה שמתאימה לפחותי ערך המון עם ישראל - אף כי גם זו חשובה כשלעצמה".

"אלא", ממשיך שלמה חיים אחר אתחנתא קצרה, "נחזור קימעה לסעודת המלך בעת שמולין את בנו לתוך חופתו, או לעת שמחת המלך ביום שעולה לגדולה כאשר קיבלו בני המדינה את עול מלכותו ומעטרין אותו בכתר מלכין בכל מיני עטרות תפארת המאירים באור מופלא. הנה, אומר לנו רבינו שאצל המתאספין ישנים ד' דרגות זו למעלה זו, המדרגה האחת והפחותה מביניהם, היא זו שהזכרת, שבני המדינה מתאספין לעשות רצון המלך אשר שמח לראותם שמחים ומשתתפים בשמחתו. ומשפיע הוא טובה להם ומרעיף עליהם ברוב חסדו וטובו. המדריגה השנייה, הם קרובי המלך החתן והכלה, אשר

הם שמחים בלבבם בעצמם, עד שמחמת רוב השמחה העצמית שיש להם, בעת הסעודה מתחילין לזמר לרקד ולפזז, ולשמח את החתן בכל מיני אופנים, ואז גדלה השמחה מאוד והמלך והמטרוניאט שמחים עוד יותר לראות את הנאספים שמחים ומשמחים בעצמם מחדות ליבם. הכת השלישית הם הרעים האהובים ביותר, כמו אחי ואחיות החתן וכל המשפחה המקורבים ביותר, אשר רוב השמחה שלהם הוא ושמחת ליבם העצמית גדולה כ"כ, שכל היום ההוא אף כאשר אינם לפני החתן והמלך ישמע בבית קול רינה וזמרה מרוב עוז חדות ליבם. והמדריגה העליונה, היא כמובן שמחת המלך והמטרוניאט בעצמם אשר אין לשער ולתאר את גודל שמחת לבם ביום כלולת נבם, היום המקווה ביותר שלהם. וכן גודל שמחת המלך ביום ששירי ועבדיו מעטרים אותם בכתר המלכות אור פני המלך מאיר ומבהיק לאין קץ מרוב השמחה והכתרים והעטרות ולבושי היקר שהולך בהם אז".

"לזה נמשלנו אנו בעת הזאת - עת רעוא דרעווין כאשר משתכח רעואת וחדו וכוונת, מטעים תנחום בנועם שיח ובמתק שפתים. "הדרגה הראשונה היא אכן של המון העם כפי שאתה הסברת בטוב טעם ששמחים בשמחת המלך ובעשיית רצונו. אך כמובן ישנם עוד מדרגות גבוהות מזו. שהם, הכת השנייה אשר הם מרגישים בנפשם בשמחה עצמית, ומתעוררים בעצמם בשמחה וחדוה גדולה. כי נפשותיהם קרובה אל אור המאציל העליון והשמחה נוגעת בלבבם. ובעבור שגודלת המלך חביב עליהם, מתחילים לשיר ולזמר מעצמם בשירות ותשבחות, וגדלה מעלתם מאו, כי ע"י שמחתם יתרבה ויתגדל רעואת וחדוה המלך מלכי המלכים, שהוא הפירוש שרעוא דרעווין אשתכח, והיינו ע"י פעולות ישראל למטה מעוררים רצון העליון, רעואת וחדוה יתירה. והכת השלישית והנעלית, היא הם ששמחתם העצמית גדולה כ"כ, עד ששמחים בעצם היום ולא דווקא בעידנא דרעווין, ואומרים על כל היום הנה היום שקיוונו מצאנו ראינו, והיום עצמו משמח אותם במאוד מאוד, והם מקרובים מאוד על המלך, והם נקראים אוהבי וקרובי המלך, ששמחתם גדולה כל כך "עד אשר יבואו לביטול המציאות וגשמיותם נפסק מכל וכל, כי אור השמחה הוא בוער בלבבם כרשפי אש ואינם מרגישים כלל אם הם בגוף הגשמי או לא. והכל מחמת שנתעלה אורם, במה שנסתנה להם יום זה מיומיים להיות נעשים אוהבי וקרובי המלך".

"שלמה חיים", מפסיק תנחום את שטף דבורו ופונה אל ידידו המתנועע ברגשי קודש, "אי"ה בהמשך שיחתנו נראה איך מדויק דברינו אלו בתוך הזמן הקדוש בני היכלא דכסיפין".

"דק הגע קט" עוצר בעדו שלמה חיים. "כפי שכבר התחלנו שבוע שעבר, נמשיך בכל שבוע אחר שיחתנו במשנת רבינו הסידורו של שבת בחלק השני, לסכם בכל שבוע במקצת מה שלמדנו בראשית הספר הקדוש סידורו של שבת בכרך הראשון: אחר שלמדנו בשורש הראשון מה שצריכים אנו לתקן עצמנו לביאת מלכינו לתוכנו, כעת נראה את גודל הפעולות שאנו עושים ביום השבת, אם על ידי דיבורינו אם על ידי מעשינו, והיא ענין המתקת הדינים לפרוס ביום השבת סוכת שלום ורחמים על כל ישראל, שעל ידי 'דיבורינו' בתפילה זו של השכיבנו, ועל ידי 'מעשינו' בהדלקת שתי נרות שמעוררים הארת שם ש-ד-י ומעוררים 'שלום בית' לעילא ולתתא, אשר לכן נר עדיף משום שלום בית, דהיינו חשיבות התעוררות הרחמים וסילוק הדינים. ויה"ר שיפירוש הש"ת סוכת שלום וזנכה לטעום ולו במקצת מאור השבת המאיר ומבהיק אשר מכניס לנו רבינו בספרו הקדוש והמזומם".

"אני בעל הבירה"

אייתא במדרש רבה (בר"ר ל"א, א) משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת, אמה, תאמר שהבירה הזאת בלא מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו אני בעל הבירה, כך לפי שהיה אברהם אבינו אומה תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, הציץ עליו הקדוש ברוך הוא ואמר לו אני בעל העולם, וגו', ע"כ לשון המדרש. וכבר תמהו בספה"ק על דברי המדרש שהסמיכו משל זה לפסוק לך, דמשמע שגם אחר שאמר לו הקב"ה לך לך מארצך עדיין אמר "תאמר שהבירה בלא מנהיג", ורק אז הציץ עליו בעל העולם ואמר לו אני הוא בעל העולם, ודבר זה תמוה הוא, דהא בן ע"ה שנים היה כשיצאו מחרן וכמבואר בפסוק, וכבר הרבה שנים לפני כן הכיר את בוראו כמו שמצינו במדרש (ש"ס, נ"ז) למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה.

ולהמתיק ענין זה הסבירו בספרים דהנה עברו כלל ישראל לדורותיהם צרות ויסורים עד אין שיעור וגבול וגורשו ונטלטלו ממקום למקום למען קדושת שמו ית', והערו למות נפשם בהשליכם עצמם לכבשן האש על יחוד שמו הקדוש והנורא לבל המר אמונתם בתבנית שור אוכל עשב, ונבחנו בצירוף למען שמו יתברך ויתעלה. וכתבו בספה"ק שאברהם אבינו שהיה הראשון שמר נפשו והושלך לכבשן האש על קדושת אמונתו ויטב עיניו ורמיזו ועקד את יצחק בנו לשחטו במסירת כל הטבעים למענו ית', הטביע והשריש בבניו ובני בניו עד סוף כל הדורות אהבת עולם עד אין קץ ותכלית להשי"ת, וכוח וגבורה למסור את נפשנו למען אהבה גדולה זאת אשר מים רבים לא יכבוה ונהרות לא יטפוה.

ועפ"י האמור כתבו לבא, לך לך מארצך וכו' שיכתת רגליו לנדוד ממקום למקום, והוא עפ"י מה דאיתא במדרש (בר"ר מ"ו, ב), "צא וכבש את הדרך לפני בניך, אתה מוצא כל מה שכתוב באברהם כתיב בבניו". ע"ז ישריש ויטביע כוח בבניו אחריו כאשר ילכו מגוי אל גוי וממלכה אל עם אחר, לא יזעו כלמא נימה מהאמונה הצרופה, ובו יבוזו לאש היוקדת, ובשמחה ודיצה יפילו עצמם להאש על קידוש השם הגדול.

ומעתה יובנו דברי המדרש עה"פ לך לך בהמשילו משל לאחד שהיה מהלך בדרך בירה בירה דולקת. שהראה הקב"ה לאברהם במחזה נבואה ביום עתידים בניו להיות מגורשים ומטלטלים מארץ לארץ וממדינה למדינה ובכל מקום שתרדוף כף רגלם ישטמום בעלי חיצים על אמונתם וישליכו את קדושי עם ישראל באש על קידוש שמו ית'. והראה זאת לאברהם כדי שבהליכתו ונדידתו ממקום למקום ישריש בבניו תעצמות נפש שיוכלו למסור נפשם למען שמו בשמחה ואהבה, בזמנם ורונם לה' על זכותם למסור נפשם למען אהבת השי"ת.

ויהי כראות אברהם רחימא את אשי ישראל ומוקדיהם בעת מסרם נפשם עקד"ה נדעזעו ונרעש מאד, ויתמה "תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג", היתכן שיעברו ישראל בני רחומיו של מקום כאלו צרות ויסורים אשר אין הדעת סובלתם, הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם ותמיד יהיו עיניו פקוחות עליהם לשמורם ולא תסור השגחתי מהם ולא יקח שומר ישראל. ואדורבה בתוך הצער והמכאוב שיפקוד אותם טמון אלוקותו ית'.

יעמדו על הכרעה מצדיקי הרבים שהרימו תרומתם להוצאת הגליון

ידידנו הנכבד
הרה"ח יצחק שלמה
פייננבוים שליט"א
לרגל נישואי בנו
הכה"ח כמר ישראל נ"י
ויה"ר שיהא הבנין עדי עד
ויראה מצמו ומכל יוצ"ה
רוב נחת דקדושה וכט"ס אב"ר

ידידנו הנכבד
הרה"ח ר' בנימין
פריימן שליט"א
לרגל הולדת בנו
למזל טוב ובשעט"מ
ויה"ר שיראה מצמו ומכל יוצ"ה
רוב נחת דקדושה וכט"ס אב"ר